

**PROGRAM AKTYWNOŚCI LOKALNEJ
DLA MIESZKANCÓW BLOKU PRZY UL. JÓZEFIŃSKIEJ 24 A
W KRAKOWIE NA LATA 2010 - 2012
"STWORZYĆ MIEJSCE DO ŻYCIA"**

Wstęp

Program Aktywności Lokalnej, skierowany do mieszkańców bloku przy ul. Józefińskiej 24 a w Krakowie pn. „Stworzyć miejsce do życia” jest odpowiedzią na problemy tej małej społeczności lokalnej, którą łączy wspólne miejsce zamieszkania – blok mieszkalny i jego najbliższe otoczenie.

Ze względu na standard socjalny, stan techniczny i wygląd budynek mieszkalny przy ul. Józefińskiej 24 a w Krakowie wyróżnia się negatywnie na tle Dzielnicy XIII. Jego mieszkańcy mają poczucie stygmatyzacji z racji zamieszkania właśnie w tym miejscu. Instytucje i zarządzający miastem (ZBK, Rada Dzielnicy, MOPS) dostrzegają potrzebę zmiany, jednak do tej pory nie zostały wprowadzone skuteczne rozwiązania poprawiające sytuację lokatorów. Mieszkańcy bloku nie stanowią zorganizowanej wspólnoty i nie mają dodatkowego społecznego wsparcia. Od kilku lat nie podejmują żadnych wysiłków zmierzających do zmiany swojej sytuacji. Mają poczucie beznadziejności, odrzucenia, nie widzą możliwości poprawy i nie szukają żadnych możliwości zmiany.

Przypadek funkcjonowania mieszkańców tego krakowskiego bloku socjalnego jest w mikroskali przykładem społeczności zagrożonych wykluczeniem społecznym, których sytuacja w lokalnej społeczności jest konsekwencją mechanizmów opisanych w Strategii Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego na lata 2009 – 2015 (załącznik do uchwały nr 240/2008 Rady Ministrów z dnia 4 listopada 2008r,

„Wiele wskazuje na to, że w Polsce mamy do czynienia z obywatelską apatią, a deficyt demokratyczny jest naprawdę głęboki. Ludzie często koncentrują się przede wszystkim na swoich własnych sprawach, a sprawy publiczne obchodzą ich coraz mniej. Aby umożliwić obywatelom aktywne uczestniczenie w życiu publicznym, trzeba stworzyć im odpowiednie warunki i wyposażyć ich w konkretne zasoby i umiejętności, które takie uczestnictwo umożliwiają (str 42).”

Opis problemu

Budynek przy ul. Józefińskiej 24A należy do Gminy Kraków. Został oddany do użytku w 1979r. z przeznaczeniem parteru na funkcje biurowe, a wyższych kondygnacji na hotel pracowniczy. Założone funkcje determinowały standard socjalny i techniczny budynku. Lokale mieszkalne nie posiadały ani kuchni ani łazienek. Pomieszczenia sanitarne, czyli prysznice i toalety, były usytuowane poza lokalami mieszkalnymi, wspólne dla wszystkich mieszkańców piętra.

W latach osiemdziesiątych nadbudowano dodatkową kondygnację i zasiedlono budynek lokatorami. Infrastruktura socjalna budynku nie była przystosowana do zamieszkiwania na stałe przez rodziny, stąd lokale miały charakter mieszkań zamiennych lub lokali tymczasowych. Ustanowiono też pewien zasób mieszkań interwencyjnych.

Z czasem postępowała degradacja materialna budynku. Pomieszczenia wspólne były wielokrotnie niszczone przez mieszkańców lub przybyszów z zewnątrz. Nie przeprowadzono remontów, a jedynie drobne bieżące naprawy i konserwacje. Nikt nie dbał o wygląd bezpośredniego otoczenia. W efekcie po 30 latach od oddania do użytku elewacja bloku jest zniszczona i zabrudzona, szczególnie w części frontowej. Drzwi wejściowe zdewastowane, klatka schodowa brudna, ściany popisane, brak domofonu. Bezpośrednio przed blokiem ulokowany jest wyjątkowo zaniedbany śmietnik, z rozpadającymi się ścianami i baraki, w których, jak opowiadają mieszkańcy, mieszkają szczury.

W ten sposób blok stał się synonimem tego co gorsze. Życ w wielkim mieście i nie mieć w mieszkaniu własnej łazienki czy toalety, a naprzeciw okien zaniedbany, śmierdzący śmietnik to okoliczność wyjątkowo degradująca społecznie.

Obecnie po zmianach prawnych w zakresie gminnego zasobu mieszkaniowego, w budynku 2 mieszkania mają status lokali socjalnych, pozostałych 35 to lokale komunalne.

W bloku zameldowanych na stałe jest 81 osób pełnoletnich, 4 osoby w wieku 15- 18 lat i 14 dzieci poniżej 15 roku życia.

Około 15% gospodarstw domowych, w tym 3 osoby niepełnosprawne i 3 rodziny, korzysta z pomocy finansowej Filii Nr 3 Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie. Wśród pozostałych rodzin, nie korzystających obecnie z pomocy społecznej, dominują problemy opiekuńczo – wychowawcze, a dzieci przebywają w placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

Dużą grupę mieszkańców bloku stanowią samotnie mieszkający emeryci i renciści.

Podstawowym problemem lokatorów budynku przy ul. Józefińskiej 24a jest zaleganie z opłatami mieszkaniowymi. 70% lokatorów w ogóle nie płaci za czynsz. 9 rodzin utraciło tytuł prawny do lokalu z powodu niepłaconego czynszu, wobec 15 rodzin toczą się postępowania przygotowawcze o eksmisję, także z przyczyn znacznego zadłużenia, a kilka rodzin ma zadłużenie zagrażające wszczęciem postępowania eksmisyjnego.

Mieszkańcy w większości uważają, że czynsze są za wysokie jak na standard mieszkań i budynku, nie spełniającego podstawowych wymagań socjalnych.

Sytuacja stała się patowa, Gmina nie inwestuje w budynek, którego lokatorzy nie płacą czynszu, a lokatorzy nie obawiają się eksmisji wobec bardzo niskiego standardu zajmowanych lokali, stanu i wyglądu budynku oraz najbliższego otoczenia.

Mieszkając w takich warunkach i otoczeniu lokatorzy bloku mają głębokie poczucie bycia „gorszymi”. Czują się napiętnowani społecznie opiniami z okolicznych budynków typu „socjalni” lub mieszkańcy „bloku cudów” Mają także poczucie bezsilności i bezradności wobec swojego położenia, ponieważ jak wskazują w ankietach, a także w bezpośrednich wypowiedziach, żadna instytucja ani żaden urząd nie interweniuje w ich wyjątkowo trudnym położeniem.

Lokatorzy na spotkaniu z pracownikami socjalnymi i radnymi Dzielnicy XIII z dużą goryczą mówili o beznadziejności swojego położenia. O zagrożeniach jakie niesie dla nich i ich dzieci fakt, że każdy; „bezdolny, pijak czy chuligan może wejść do ich bloku, zrobić sobie legowisko do spania, zająć kąt do picia alkoholu lub zmawiać się na klatce do zachowań niezgodnych z prawem”. Jest to także okazja do demoralizowania ich dzieci, wciągania w zachowania przestępcze i zastraszania pozostałych mieszkańców. Mówiono także o braku sensownych propozycji spędzania wolnego czasu dla dorosłych mieszkańców i dla dzieci.

Jak podaje Straż Miejska, podejmowane kilkakrotnie w roku 2010 interwencje w bloku dotyczyły głównie bałaganu wokół śmietnika, zakłócania porządku przez grupy młodzieżowe i niszczenia elewacji.

Z informacji Komisariatu V Policji w Krakowie wynika natomiast, że w minionym roku podjęto 27 interwencji w miejscach publicznych budynku tj. na klatce schodowej i terenie bezpośrednio przylegającym do budynku. Dominującym problemem zgłoszeń było spożywanie alkoholu na terenie bloku, jak również w jego rejonie. Przeprowadzono także 4 interwencje domowe, ale żadna z rodzin nie zgłosiła problemu przemocy i nie została objęta procedurą „Niebieskiej Karty”.

Cele Programu Aktywności Lokalnej.

Aby spowodować zmianę nastawienia i postaw mieszkańców bloku 24a nie wystarczy już naprawić bramę wejściową czy uporządkować śmietnik. Niezbędne są działania budujące grupową odpowiedzialność za własny los. Zgodnie ze Strategią Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego na lata 2009 – 2015 (załącznik do uchwały nr 240/2008 Rady Ministrów z dnia 4 listopada 2008r), „Konieczne staje się więc inwestowanie nie tylko w infrastrukturę techniczną, ale i w kapitał ludzki oraz kapitał społeczny, czyli inwestowanie w ludzi i w budowanie związków między nimi, w ich wzajemne zaufanie i zaangażowanie w sprawy wspólnoty, a więc to, co jest na równi z kapitałem finansowym podstawą rozwoju lokalnego. Poczucie tożsamości, przynależności i zaangażowania na rzecz małej ojczyzny jest podstawą świadomego obywatelstwa. (str44).”

Celem głównym programu jest poprawa funkcjonowania społecznego i warunków życia lokatorów bloku przy ul. Józefińskiej 24a

Cele szczegółowe:

1. Wytworzenie dobrosąsiedzkich relacji społecznych i poczucia więzi wspólnotowych, zaangażowanie we wspólne inicjatywy.
2. Poprawa warunków mieszkaniowych, wyglądu użytkowanych części wspólnych budynku i jego najbliższego otoczenia
3. Zapobieganie i zmniejszenie zjawiska wykluczenia społecznego mieszkańców, związanego w szczególności z zagrożeniem bezdomnością w związku z postępowaniami eksmisyjnymi.

Charakterystyka grupy docelowej

Ze względu na przyjęty cel ogólny i założone rezultaty program adresowany jest do wszystkich mieszkańców bloku przy ul. Józefińskiej 24A w Krakowie.

W szczególności grupę docelową będą stanowić osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Wytypowano wstępnie 15 takich beneficjentów ostatecznych - osób i rodzin jako ich otoczenia.

Wśród beneficjentów ostatecznych są 3 osoby niepełnosprawne i 3 rodziny, korzystające ze świadczeń pieniężnych i różnych form pracy socjalnej w ramach pomocy społecznej oraz pozostałe, nie objęte taką pomocą, lecz wykazujące problemy opiekuńczo – wychowawcze lub inne dysfunkcje społeczne.

Odniesienia do dokumentów programowych:

Działania programu obejmują w podstawowych założeniach i celach wszystkich mieszkańców bloku przy ul. Józefińskiej 24 a. Zakładają współpracę z bezpośrednio oddziaływanymi na ich jakość życia instytucjami miasta Krakowa i podmiotami znaczącymi dla Dzielnicy XIII.

Koncepcja Programu Aktywności Lokalnej wynika wprost z celu operacyjnego I-7 Strategii Miasta Krakowa - Tworzenie warunków udziału w rozwoju społeczności osobom i grupom zagrożonym wykluczeniem. W opisie celu podkreśla się, iż „Do poprawy jakości życia grup zagrożonych marginalizacją dążyć należy przez wykorzystanie aktywności osób, rodzin i środowiska lokalnego przy pełnym zaangażowaniu możliwości, środków i zasobów instytucji publicznych miasta Krakowa.”(str. 32). Tym samym realizacja programu ukierunkowanego na przeciwdziałanie marginalizacji oraz poprawę funkcjonowania społecznego i warunków życia tej małej społeczności lokalnej miasta Krakowa – mieszkańców bloku przy Józefińskiej 24a jest w pełni uzasadniona.

Metodologia pracy

Praca w programie opierać się będzie na środowiskowej pracy socjalnej z zastosowaniem niektórych elementów metody CAL.

CAL (Centrum Aktywności Lokalnej) to metoda pracy w środowisku lokalnym i model instytucji inicjującej aktywność i rozwój społeczności lokalnej. (za www.stowarzyszenie.cal.org.pl)

Centrum Aktywności Lokalnej to inaczej zmodyfikowana zadaniowo instytucja publiczna, która w oparciu o wiedzę dotyczącą sposobów organizowania środowiska lokalnego i rozpoznane potrzeby i zasoby tego środowiska tworzy strategię rozwoju lokalnego.

Poprzez działania animatorów społeczności lokalnej (community workers) inicjuje różne formy aktywności społecznej..

Ponadto praca metodą CAL oznacza:

- posiadanie lub stworzenie realnego, fizycznego miejsca, które będzie służyć ożywianiu i integracji społeczności lokalnej (miejscem takim może być siedziba instytucji),
- tworzenie w środowisku koalicji na rzecz pracy w środowisku i wokół problemów,
- inicjowanie ruchów samopomocowych i obywatelskich,
- promowanie i wdrażanie pracy wolontarystycznej i zespołowej,
- inicjowanie lokalnych akcji i wydarzeń,
- działania w oparciu o programy i projekty.

Zgodnie z wytycznymi metody CAL instytucją realizującą program jest położona w rejonie Dzielnicy XIII i ul. Józefińskiej Filia Nr 3 Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie. Do realizacji zadań zatrudniono animatora lokalnego oraz specjalistów: moderatora spotkań, psychologa, prawnika i doradcę zawodowego.

Na zasadzie tworzenia koalicji na rzecz mieszkańców budynku do uczestnictwa w programie zostaną również zaproszeni pracownicy i/lub przedstawiciele Zarządu Budynków Komunalnych, Rady Dzielnicy XIII oraz instytucji i organizacji działających w Dzielnicy XIII, a także Grodzkiego Urzędu Pracy w Krakowie, Straży Miejskiej i Policji.

W programie przewidziano także zastosowanie metody pracy socjalnej grupowej, Planowane są zajęcia sportowe i edukacyjne dla grupy dzieci BO oraz zorganizowanie grupy samopomocowej dla 15 beneficjentów projektu.

Metoda pracy z indywidualnym przypadkiem zostanie zastosowana w działaniu poradnictwa specjalistycznego, w tym poradnictwa prawnego, psychologicznego i rodzinnego realizowanych w ramach instrumentu aktywizacji społecznej i dostępnego dla wszystkich mieszkańców bloku przy ul. Józefińskiej 24A oraz w formie usługi asystenta rodzinnego, realizowanej dla wytypowanych BO.

Organizacja pracy w programie.

Program będzie realizowany przez Filię Nr 3 Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie.

Reguły i procedury komunikowania się oraz zasady obiegu i archiwizowania dokumentów w ramach programu będą zgodne z regulaminem organizacyjnym MOPS.

Działania programu będzie koordynować animator lokalny, który w ramach swoich zadań będzie odpowiedzialny bezpośrednio przed kierownikiem Filii Nr 3.

W ramach PAL zatrudnieni zostaną specjaliści: prawnik, psycholog, doradca zawodowy oraz moderator spotkań., których pracą jako zespołu będzie koordynował animator lokalny.

Zakładane rezultaty

Rezultaty miękkie:

- Nawiązanie przez lokatorów przyjaznych kontaktów z sąsiadami
- Podjęcie współdziałania dla rozwiązywania problemów indywidualnych i wspólnych
- Zbudowanie poczucia wspólnotowego związku mieszkańców bloku
- Poprawa kompetencji wychowawczych rodzin z dziećmi
- Kontynuowanie nauki przez młodzież zagrożoną wykluczeniem.
- Nabycie wiedzy w zakresie rozpoznawania zachowań przemocowych
- Nabycie przez mieszkańców umiejętności rozpoznawania i podejmowania działań eliminujących zagrożenia ze środowiska
- Podjęcie przez mieszkańców działań samopomocowych
- Nabycie umiejętności rozpoznawanie deprywacyjnych skutków uzależnień dla funkcjonowania osób i rodzin
- Wzrost poczucia ważności zachowań prospołecznych
- Uzyskanie informacji z zakresu prawa lokalowego umożliwiających podejmowanie działań zapobiegających utracie tytułu prawnego do lokali
- Utrwalenie pozytywnych zmian, w świadomości mieszkańców bloku i w ich zachowaniach,
- Zmiana warunków życia uzyskana z udziałem beneficjentów.
- Wypracowanie poczucia własnej wartości i ważności
- Nabycie poczucia sprawczości w zakresie własnych spraw życiowych a także spraw mieszkaniowych
- Zmian wizerunku mieszkańców bloku na tle otoczenia sąsiedzkiego

Rezultaty twarde:

- Uczestniczenie min 20 osób w spotkaniach omawiających indywidualne i wspólne problemy lokalowe

- Udział min 10 osób w spotkaniach z przedstawicielami urzędów i instytucji zobowiązanych do dbania o mieszkaniowy zasób gminy
- Czynny udział min 5 osób w dopuszczonych czynnościach remontowych
- Udział min.5 osób w przygotowaniu planu remontu i modernizacji bloku oraz jego najbliższej okolicy
- Udział 8 osób w zajęciach sportowych w ramach budowania kompetencji społecznych
- Udział 60 osób w szkoleniu wyjazdowym jednodniowym
- Udział 30 osób w szkoleniu wyjazdowym dwudniowym
- Udział min. 15 osób w indywidualnym spotkaniu ze specjalistą - psychologiem;
- Udział min. 30 osób w indywidualnym spotkaniu ze specjalistą – prawnikiem;
- Udział min. 5 osób w indywidualnym spotkaniu ze specjalistą – doradcą zawodowym;
- Udział min. 7 dzieci w zajęciach edukacyjno – rekreacyjnych.
- Udział min 10 osób w grupowych spotkaniach ze specjalistą-prawnik i doradca zawodowy.

Monitoring i ocena projektu:

Monitorowanie projektu odbywać się będzie systematycznie w trakcie jego trwania poprzez analizę dokumentów wytwarzanych na poszczególnych etapach wykonywania zadania, tj. rekrutacja, świadczenie usług, rozliczanie usług, zlecenie zadań, sprawdzanie listy obecności podczas szkoleń, zajęć i spotkań.

Ocena szkoleń wyjazdowych będzie się odbywać na podstawie analizy ankiet ewaluacyjnych (przeprowadzanych po szkoleniach).

Celem bieżącego monitoringu będzie:

- pomiar osiąganego postępu w projekcie i porównywanie go z założonymi rezultatami
- wskazanie na ewentualną potrzebę podjęcia działań korygujących

Program Aktywności Lokalnej będzie elementem ewaluacji zewnętrznej prowadzonej podczas realizacji programu dwukrotnie (w okresie początkowym i na zakończenie). Na koniec okresu programowania zostanie dokonane podsumowanie i ocena efektywności Programu Aktywności Lokalnej w postaci raportu końcowego opracowanego przez ewaluatora z wykorzystaniem opinii i uwag zespołu realizatorów programu oraz w oparciu o analizę dokumentów i przeprowadzone badania ewaluacyjne. Opis badań i wnioski znajdą się w raporcie z ewaluacji.